

טלז מבושמת מריח „הקצות“

הגאון ר' ירוחם יהודה ליב פרלמן „הגדול“ ממינסק זצ״ל איקלע פעם לטלז. ראשי הישיבה ותלמידיה ששו וחרדו לקראת הארי שבחבורת חכמי התורה וסידרו לו קבלת פנים נלהבת ונרגשת.

האורח הגדול נתכבד בהגדת שיעור בישיבה, חג שמחת תורה היה לשמוע תורה מפי „הגדול“ בדורו. והנה תלמידי הישיבה הקיפוהו בשעת השיעור, בשאלות והשגות כדי לסתור את דבריו.

אחרי גמר השיעור פנה „הגדול“ אל רבי אליעזר ואמר לו: אשריו שזכה להגיד שיעורו לפני בני הישיבה, שביניהם נמצאים כפירי אריות בתורה, כגון בנציון וילנ'ר (הוא היה הרב ר' בנציון פלמן, הרב והר״מ דזאג'ר ז״ל), ושלמה רבינוביץ בנו של הגאון רבי מאיר מיכל משאט ז״ל, רבה של העיירה שאט בליטא (סח לי הרב שמואל פלמן, רבה של „קרית מאיר“ בתל-אביב, ששמע מפי הרב ר' אלי' לוקניק'ר ז״ל, משגיח בישיבת פתח-תקוה).

„הגדול“ ברצונו להגדיר את דרך הלימוד המיוחדת של ישיבת טלז, ודרך אגב השפעת הישיבה על בני העיר, אמר לרבי אליעזר: כי האגם אשר על יד העיר מפיץ את הרוח של „קצות החושן“, הספר שהיה מקובל ביחוד על רבי אליעזר ועל תלמידי הישיבה. (ממאמריו של ר' שמעון זק „בנתיבות חיו“ שבספר „ר' משה שמואל ודורו“).

בין גדולי התורה וגדולי הרמ״ם של הישיבות הוותיקות ביחוד היו כאלה, שהתנגדו לסברות ונתחים הדקים, הכרוכים בשיטה זו, והתיחסו אליהם בלעג של ביטול (הרידב״ז ז״ל קרא לה „חימיה“).

אולם ברבות הימים שונה היחס לחלוטין: ועובדה היא, כי שיטת טלז השפיעה על רוב הישיבות במידה כזו שלבסוף התאזרחה ביחוד בחדשות שביניהן ונעשתה במשך הזמן לנחלת כלל העוסקים בלימוד התורה. וגם רוב גדולי התורה, לאחר שהכירו לדעת את טיב השיטה כמו שהיא, הודו להנחתה האנאליטי שנמצא באמת גם בספרי ה„ראשונים“ ומשוללים נהפכו למחייבים. (רש״ז הנ״ל).

וכן שמעתי מפי הרב בורודינסקי הנ"ל :

הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל — הוא הוא שיעץ לרבי אליעזר לקבוע בישיבה את לימוד ה"קצות" כלימוד עיקרי.

בחוגי הגדולים היה מקובל :

„כי מן הראוי, שכן ישיבה, עליו לנסוע לטלז ללמוד שם בישיבה שנתיים כדי לפתח ולטפח את כוח המחשבה, אופני החשיבה וחדירה לעומק דברי הראשונים והבנתם — עפ"י כללים והגדרות מוצקות „גסח טלז", ואחר כך ימשיך ללמוד באחת הישיבות.

(הנ"ל, בשם ראש ישיבת מיר, רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל).

וכך הוא נהג הגראי"פ בעצמו :

„למד שנים אחדות בישיבת טלז בחסותם של הגאונים ר' אליעזר גורדון ור' שמעון הכהן שקופ". כפי שמספר הרב ניסן וקסמן במאמרו „הגאון ר' אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, שנתפרסם בספר „שנה בשנה", הוצאת „היכל שלמה", תשכ"ז.